

Kompletterande underlag inför beslut om uppskrivning av elevplat- spriser 2025

Mikael Cederberg

Innehåll

1 Bakgrund.....	3
1.1 Ekonomiska förutsättningar	3
1.2 Måluppfyllelsen	3
2 Alt 1 – uppskrivning med 0,5 procent.....	4
3 Alt 2 – uppskrivning med 1,5 procent.....	4
3.1 Förbättringar för högre måluppfyllelse	4
4 Alt 3 – uppskrivning med 2,0 procent.....	5
4.1 Tillkommande förbättringar för högre måluppfyllelse	6
5 Alt 4 – uppskrivning med 2,5 procent.....	7
5.1 Tillkommande förbättringar för högre måluppfyllelse	7

1 Bakgrund

Jämtlands Gymnasieförbundet har i enlighet med styrdokumentet sedan tidigare lämnat i budgetförutsättningar för nästkommande år. Vid ägarsamrådet den 15/3 framkom att medlemskommunerna vill ha kompletterande information om prioriterade åtgärder för att öka måluppfyllelsen, samt en tydligare specifikation om vad olika procentuella uppskrivningsnivåer innebär ekonomiskt för respektive kommun.

1.1 Ekonomiska förutsättningar

En första premis för de ekonomiska scenarier som beskrivs nedan är att förbundet har kompensats för pensionskostnader. Efter att pensionskostnaderna ökat kraftigt under 2023 och 2024, väntas en pensionskostnadsminskning under 2025 på omkring 28 mkr.

Den andra faktorn är inflationen och ett prognostiserat underskott för 2024. När medlemskommunerna fastställde uppskrivning inför 2023 fanns en uttalad vilja att delar av uppskrivningen skulle användas till åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen. Dessa förbättringar kunde inte genomföras på grund av kostnadschocken. I stället har kostnadsutveckling medfört att förbundets strukturella underskott för 2024 beräknas till cirka minus åtta mkr. Yrkesutbildningarnas materialkostnader, höga hyresökningar, samt att förbundets lönestruktur har medfört höga pensionskostnader gör att förbundet har påverkats av inflationen i högre grad än flera andra kommunala verksamheter.

Den tredje delen rör ny lagstiftning för tre stora reformer: Planering och dimensionering av gymnasial utbildning, nya regler för allmän behörighet på yrkesprogram, samt ämnesbetygsreformen. Staten fördelar sammanlagt 371 mkr i statsbidrag till kommunerna för att kostnadskompensera för förändringar som är direkt föranledda av reformerna. För förbundets del rör det sig om cirka tre mkr 2025, vilket motsvarar ungefär 0,5 procent uppskrivning av elevplatspriset.

Den fjärde omständigheten är den allmänna löne- och kostnadsutvecklingen 2025 i kommunsektorn. I förbundets nuvarande kalkyler beräknas löneökningar om tre procent, hyresökningar på fyra procent och övriga kostnadsökningar på två procent.

1.2 Måluppfyllelsen

Förbundets måluppfyllelse har totalt sett minskat under senare år. Efter att ha legat klart över riksnittet vad gäller antalet elever med gymnasieexamen har examensfrekvensen minskat till en nivå som ligger runt riksgenomsnittet.

Den försämrade måluppfyllelsen sammanfaller i tid med de effektiviseringskrav som ägarkretsen har ålagt förbundet under senare år. Mycket talar för att det kan finnas en koppling mellan sämre skolresultat och förbundets ekonomi. Samtidigt rapporterar organisationen att allt fler elever är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd av olika orsaker. Professionen ser heller inga indikationer på att elevernas förkunskaper i exempelvis matematik eller läsförståelse förbättras, snarare tvärtom.

Det är i den kontexten som resursförstärkningarna nedan adresseras.

Att i detalj prioritera och prissätta åtgärder för att stärka måluppfyllelsen är inte meningsfullt eftersom behoven mellan och inom olika skolor, program och elevgrupper varierar i hög grad och förändras delvis årligen.

2 Alt 1 – uppskrivning med 0,5 procent (inklusive statsbidrag)

Tabell 1. Uppskrivning med 0,5 procent

Budgetförslag 2025, alt 1: 0,5%	Bräcke	Krokom	Ragunda	Åre	Östersund	Totalt
Summa gymnasiekostnader	30 001	105 128	27 163	73 628	327 395	563 316
Diff, Budgetförslag 2025 jmf budget 2024, tkr	- 128	2 391	- 30	4 167	1 599	8 000
Antal elever i snitt vt-ht, Diff 25-24, antal elever	- 8	17	2	38	39	87
Snitt elevplatskostnad* 2025	156 338	146 572	164 390	148 788	133 336	149 885
Snitt elevplatskostnad 2024	156 448	147 755	168 958	153 079	135 948	152 438
Kostnadsutveckling elevplatskostnad 2025	-0,07%	-0,80%	-2,70%	-2,80%	-1,92%	-1,66%

*Elevplatskostnad är exklusive övriga kostnader som tilläggsbelopp, inackorderingstillägg, skolskjuts, ej betalande 4:e året inom idrott

Kvalitetsförbättringar 2025 alt 1: 0,5 procent = 0 mkr

En uppskrivning med 0,5 procent innebär att förbundet får täckning för förväntat strukturellt underskott och de statliga reformåtaganden som kommunerna får statsbidrag för. Uppskrivningen innebär således att förbundet kan behålla nuvarande ambitionsnivå och utbud 2025.

3 Alt 2 – uppskrivning med 1,5 procent (inklusive statsbidrag)

Tabell 2. Uppskrivning med 1,5 procent

Budgetförslag 2025, alt 2: 1,5%	Bräcke	Krokom	Ragunda	Åre	Östersund	Totalt
Summa gymnasiekostnader	30 246	106 350	27 448	74 463	330 809	569 316
Diff, Budgetförslag 2025 jmf budget 2024, tkr	117	3 613	255	5 002	5 013	14 000
Antal elever i snitt vt-ht, Diff 25-24, antal elever	- 8	17	2	38	39	87
Snitt elevplatskostnad 2025	157 894	148 030	166 025	150 269	134 662	151 376
Snitt elevplatskostnad 2024	156 448	147 755	168 958	153 079	135 948	152 438
Kostnadsutveckling elevplatskostnad 2025	0,92%	0,19%	-1,74%	-1,84%	-0,95%	-0,68%

Kvalitetsförbättringar 2025 alt 2: 1,5 procent = 6 mkr

3.1 Förbättringar för högre måluppfyllelse

- **Färre samläsningsgrupper**

Samläsningsgrupper skapas i tjänsteplaneringsprocessen genom att elever från olika program placeras i samma undervisningsgrupp. Motivet till att skapa samläsningsgrupper är ett effektivare nyttjande av resurser men det innebär samtidigt större elevgrupper och nya elevkonstellationer. Fler samläsningsgrupper skapar också låsningar i schemalägningsprocessen vilket kan leda till att eleverna får en längre och mer splittrad skoldag. Färre samläsningsgrupper bidrar till ökad trygghet, studiero och mer lärartid för varje elev.

- **Grupptimmar i vissa kurser (matematik, engelska, svenska)**

På yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska 1, engelska 5 och matematik 1a för gymnasieexamen. På de högskoleförberedande programmen krävs dessutom godkända betyg i svenska 2, svenska 3 och engelska 6. Att elever inte får en gymnasieexamen beror i hög grad på att de saknar betyg i en eller flera av dessa kurser. Orsakerna till detta är enligt förbundets analys bristande förkunskaper och att elever har haft särskilt stöd i grundskolan i form av mindre under-

visningsgrupper, något som inte är lika vanligt förekommande i gymnasieskolan. Att dubbelbemanna vissa lektioner, skapa tillfällen för stödundervisning eller dela klasser och grupper skapar mer lärartid per elev i kurser eller arbetsområden som eleverna erfarenhetsmässigt har svårt att klara.

- **Gymnasiearbetet, mer handledningstid per elev**

Gymnasiearbetet är ett krav för gymnasieexamen på alla nationella program i gymnasieskolan. Av de elever på högskoleförberedande program som inte fick en gymnasieexamen saknade var tredje elev ett godkänt gymnasiearbete. På de yrkesförberedande programmen saknade var fjärde elev ett godkänt gymnasiearbete, av de elever som inte fick en gymnasieexamen. Gymnasiearbetet saknar en ämnesplan med tydliga betygskriterier och skiljer sig därmed till sin karaktär från övriga gymnasiekurser. Det är i stället examensmålen för programmet som utgör grund för bedömningen. Många elever är ovana att arbeta självständigt och processorienterat och behöver mycket stöttning och tydliga avstämningstillfällen för att arbetet ska gå framåt. En ökning av tiden för handledning från 5 h till 8 h per elev innebär att fler elever skulle ges bättre förutsättningar att klara gymnasiearbetet och därmed även gymnasieexamen.

- **Specialpedagogiska insatser**

Förändringar i elevstrukturen medför att det finns ett ökat behov av resurser inom specialpedagogik/speciallärare inom förbundet, framför allt på Wargentin där antalet elever på totalen har ökat. Bristande förkunskaper till följd av försämrad läsförståelse och språklig förmåga är enligt förbundets analyser några av de bakomliggande orsakerna till att eleverna inte klarar studierna. Förstärkning av resurser i form av specialpedagog/speciallärare bedöms bidra till ökad måluppfyllelse på programmen.

Åtgärderna ovan ska främst riktas mot Wargentin och delvis Fyrvalla i Östersund för att få effekt för så många elever som möjligt. Det är också på framför allt Wargentin som behoven är störst.

4 Alt 3 – uppskrivning med 2,0 procent (inklusive statsbidrag)

Tabell 3. Uppskrivning med 2,0 procent

Budgetförslag 2025, alt 3: 2,0%	Bräcke	Krokom	Ragunda	Åre	Östersund	Totalt
Summa gymnasiekostnader	30 321	106 611	27 528	74 579	332 277	571 316
Diff, Budgetförslag 2025 jmf budget 2024, tkr	192	3 874	335	5 118	6 481	16 000
Antal elever i snitt vt-ht, Diff 25-24, antal elever	- 8	17	2	38	39	87
Snitt elevplatskostnad 2025	158 672	148 759	166 843	151 009	135 325	152 122
Snitt elevplatskostnad 2024	156 448	147 755	168 958	153 079	135 948	152 438
Kostnadsutveckling elevplatskostnad 2025	1,42%	0,68%	-1,25%	-1,35%	-0,46%	-0,19%

Kvalitetsförbättringar 2025 alt 3: 2,0 procent = 8 mkr

4.1 Tillkommande förbättringar för högre måluppfyllelse, utöver punkt 3.1 ovan

- **Stärkt elevhälsa**

Förbundet har byggt ut elevhälsan något under senare år kopplat till såväl ökade behov som att regionen haft svårt att lösa uppdraget inom exempelvis BUP. Det är dock fortsatt en utmaning med tillgänglig elevhälsa på förbundets mindre skolor. Eleverna på de mindre skolorna uppger sämre tillgång till elevhälsa än de stora skolorna i Östersund. Förbundets kuratorer och skolsköterskor har för närvarande väsentligt fler elever än snittet i riket.

- **Yrkesintroduktion**

Yrkesintroduktion är ett av introduktionsprogrammen för obehöriga elever och det syftar främst till att ge obehöriga elever en förenklad form av yrkesutbildning för att så snart som möjligt komma i arbete. Det kan ske genom särskilda paket av kurser från ett eller flera yrkesprogram. Yrkesintroduktion erbjuds på flera av förbundets mindre skolor, men inte på Wargentín och Fyrvalla i Östersund. Planeringen är att bygga upp dels ett mer tekniskt paket på Fyrvalla, med yrkesutgång mot bygghandel och lager/logistik inom industrin, dels ett mer socialt paket med utgång mot vård, omsorg, service på Wargentín. I Östersund finns årligen ett hundratal obehöriga potentiella elever där yrkesintroduktion bedöms kunna vara ett utbildningsalternativ som minskar avhopp till KAA och därmed risken för framtida utanförskap. Elever på IM har visserligen redan idag ett elevplatspris, men det ligger en merkostnad i att anordna yrkesutbildning för elever med särskilda behov jämfört med traditionella ämnen.

- **Lärlingsutveckling**

Förbundet har en stark position vad gäller gymnasial yrkesutbildning, men ligger sämre till än vissa andra delar av Sverige vad gäller antalet lärlingselever och elever med gymnasial lärlingsanställning. Samtidigt visar studier att just lärlingsupplägg ger en starkare etableringsgrad på arbetsmarknaden jämfört med APL. Förbundet behöver därtill kartlägga var såväl APL-platser som lärlingar är förlagda i länet och i förekommande fall förbättra spridningen av praktikplatserna i länet utifrån arbetskraftsbehovet.

5 Alt 4 – uppskrivning med 2,5 procent (inklusive statsbidrag)

Tabell 4. Uppskrivning med 2,5 procent

Budgetförslag 2025, alt 4: 2,5%	Bräcke	Krokom	Ragunda	Åre	Östersund	Totalt
Summa gymnasiekostnader	30 436	107 022	27 658	74 814	333 387	573 316
Diff, Budgetförslag 2025 jmf budget 2024, tkr	307	4 285	465	5 353	7 591	18 000
Antal elever i snitt vt-ht, Diff 25-24, antal elever	- 8	17	2	38	39	87
Snitt elevplatskostnad 2025	159 450	149 488	167 661	151 749	135 988	152 867
Snitt elevplatskostnad 2024	156 448	147 755	168 958	153 079	135 948	152 438
Kostnadsutveckling elevplatskostnad 2025	1,92%	1,17%	-0,77%	-0,87%	0,03%	0,30%

Kvalitetsförbättringar 2025 alt 4: 2,5 procent = 10 mkr

5.1 Tillkommande förbättringar för högre måluppfyllelse, utöver punkt 3.1 och 4.1 ovan

- **Fler lektorer**

Antalet lektorer i gymnasieskolan har minskat kraftigt under de senaste decennierna. Lektorernas roll har traditionellt varit att stärka ämnesutveckling och forskningsmetodik inom ämnen bland annat genom starka kopplingar mot akademien. Statliga myndigheter påpekar vikten av fler lektorer i gymnasieskolan för att utveckla undervisningens kvalitet, men också som en karriärväg för lärare som underlättar rekrytering. Förbundet har för närvarande flera medarbetare med licentiats- eller doktorexamen som inte har lektorat.

- **Höjd matersättning vid arbetsplatsförlagt lärande (APL)**

Eleverna har rätt till fri skollunch. Elever som på grund av APL eller liknande inte kan äta på skolan hänvisas, så långt det är möjligt, till andra skolor som tillhör Jämtlands Gymnasieförbund. I vissa fall är det också möjligt att sluta överenskommelser med grundskolor i förbundets ägarkommuner. I övriga fall utbetalas ersättning för skollunch med 55 kr/dag. Beloppet har inte skrivits upp på flera år och för att delvis kompensera för den kraftiga utvecklingen av mat- och lunchpriser vore det rimligt att höja ersättningen till 65 kr/dag.

- **Studio på Fyrvalla**

På Wargentin finns för närvarande en så kallad studio med personal vars uppgift är att stödja och handleda elever som har stödbehov i sin studiesituation, till exempel elever med NPF. En studio är ett komplement till klassrumsundervisning med flexibla lösningar för att eleven ska få rätt förutsättningar. Liknade verksamhet har från och till funnits på Fyrvalla under de år skolan fått statsbidrag från Specialpedagogiska skolmyndigheten, men har inte kunnat permanentas av ekonomiska skäl. Skolan adresserar ett långsiktigt behov av en studio kopplat till att allt fler elever har stödbehov.